

La majoria de mortals tenim uns coneixements bastant limitats d'història, que es redueixen al que vam aprendre en allò que abans en deien EGB i BUP, i ara ja no sé com en diuen, i poca cosa més. Els més avançats alimenten aquests migrats coneixements amb una lectura escadussera i altruista d'algun llibre relacionat amb el nostre passat. El problema és que a la gent en general li interessa més el present i sobretot el futur que no pas el passat. Els que hem tingut la sort de passar en la nostra etapa universitària per l'aula del professor Joan B. Culla ens podem considerar menys analfabets, històriogràficament parlant, que la resta dels nostres conciutadans. Però tot i així, en aquestes qüestions, la modèstia és obligada.

Dic això perquè ningú s'estranyi que en aquest país existís un president del qual ningú ja no se'n recorda. Un president de la Generalitat, que va existir entre Lluís Companys i Josep Tarradellas. Tothom recorda Companys, el president màrtir, que va morir afusellat a Montjuïc. També tothom recorda encara Tarradellas, perquè és contemporani nostre, estava entre nosaltres fins fa poc temps i és l'autor d'aquella frase, la del "Ja sóc aquí", que és com la de l'"Urruti, t'estimo" acunyada pel Puyal, que sempre tindrem present en la nostra memòria. Però entre aquests dos presidents, n'hi va haver un altre, el president Josep Irla i Bosch, que va ocupar la més alta responsabilitat de la Generalitat durant un dels períodes més tristos i foscos de la història de Catalunya, el de l'exili. És el president oblidat, tan oblidat que fins fa poc no tenia ni tan sols bust al Pati dels Tarongers de la Generalitat, on hi són tots els presidents que ha tingut la casa. Afortunadament, fa uns mesos es va solucionar aquest greuge històric, en bona part gràcies a la pressió de la secció local d'ERC de Sant Feliu de Guíxols, la vila natal del president oblidat.

Ressuscitar un president

Pere Martí

És des de Sant Feliu de Guíxols des d'on s'ha insistit més a treure de l'exili de la memòria aquest president oblidat i fer-lo present entre nosaltres. Josep Irla i Bosch va néixer en aquesta vila del Baix Empordà el 24 d'octubre de 1876, fill d'un obrer taper, empleat de la indústria del suro, que després regentaria una taverna, coneguda com Can Romagué. De ben jove s'inicià en la política i el 1905 va ocupar el seu primer càrrec institucional, el de regidor municipal, ja a les files del republicanisme catalanista. Després de ser alcalde de la ciutat, va passar a ser comissari de la Generalitat a Girona i posteriorment, president del Parlament de Catalunya fins a finals de la Guerra Civil. Sempre com a dirigent d'ERC.

L'ocupació de Catalunya per part de les tropes franquistes el va portar a l'exili, com tants altres catalans republicans compromesos. Des de Ceret es va assabentar de l'afusellament del president Companys i va esdevenir automàticament president de la Generalitat, en tant que president del Parlament. Va estar catorze anys en el càrrec, fins el 1954, quan va renunciar per motius de salut i va cedir el càrrec a Josep Tarradellas. Va morir quatre anys després, a França, cloent amb dignitat una vida marcada per l'austeritat.

Per damunt d'encerts i errors, la seva tasca va ser clau per salvar la institució que va presidir. De fet, Irla representa la continuïtat de la Generalitat i si avui existeix és perquè, juntament amb molts d'altres, va aguantar el pes de la institució en una etapa difícil, lluny d'honors i festes, plena d'abandonament i persecucions. I ho va fer honestament i amb el gran sentit de responsabilitat que va acompanyar sempre una carrera política en què no va buscar els càrrecs, sinó que li van venir per les circumstàncies històriques i els va exercir amb la dignitat que mereixien.

Avui, molts anys després, s'està fent un important esforç per rehabilitar la seva figura. La secció local d'ERC de Sant Feliu de Guíxols, juntament amb la Fundació Josep Irla, es van proposar de ressuscitar-lo i ho estan aconseguint. La seva casa familiar, que havia estat deixada de la mà de déu i plena d'okupes, serà rehabilitada per l'Ajuntament de la seva vila natal, amb el suport de la Diputació de Girona i la mateixa Generalitat, i serà la seu social de la Fundació Josep Irla a Sant Feliu de Guíxols. Aquesta seu social servirà per a impulsar estudis sobre la seva persona i la seva etapa i, fins i tot, està previst que als baixos s'hi torni a reconstruir la taverna familiar de Can Romagué. Potser una mica tard, però s'haurà fet justícia al nostre president oblidat.